List 13. **NOVICE** Tečaj LX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. marcija 1902.

Politični oddelek.

Obupen klic iz Primorja.

II.

Hrvatske propovedi in molitvice.

Žalostno je videti, kako katoliški svečeniki pode hrvatski jezik in hrvatski narod iz katoliških cerkva. V Novem gradu, v Humku, v Momjanu, v Bujah, v Završju, v Kostanjevici — v vseh teh krajih so odpravili hrvatsko propoved in hrvatske molitvice. Dokler so bili ti kraji pod beneško republiko, takrat se je čitala povsod glagolska hrvatska maša — pod avstrijsko vlado ne smejo Hrvati več niti očenaša v cerkvi na glas moliti.

V Bujah se je v prvih letih župnikovanja Godine ob nekih prilikah še propovedalo hrvatski. V Grožnjanu je bila hrvatska propoved pod župniki Calcina, Dukić, Drušković in Depiera na prvi maši. Na drugi maši je bila italijanska propoved. Calcina sam je tudi na drugi maši polovico propovedi govoril hrvatski, polovico pa italijanski. Pred Calcino je bilo vse samo hrvatsko. Zadnji župnik Kocijančič je začel zanemarjati hrvatsko propoved in jo je popolnoma odpravil. Župnik Dukić je bil sestavil izkaz hrvatske in latinske božje službe v grožnjanski cerkvi. Ta izkaz je visel v okvirju v sakristiji. Pod župeupraviteljem Raguzinom l. 1899. je prišel v sakristijo župan Corva-Spinotti in je s silo odnesel oni izkaz iz zakristije v občinsko pisarno. Škof Šterk se je pritožil proti temu na namestništvo, ki je ukazalo občinskemu županu, da vrne cerkvi izkaz. Občinski urad je na to vrnil župnemu uradu netočen prepis izkaza. Originala pa ni hotel izročiti, ampak je izjavil, da ga je uničil, ker je bil ves raztrgan.

Blagopokojni škof Šterk je na prošnjo hrvatskih župljanov ukazal, da se mora v Grožnjanu na prvi maši zopet hrvatski propovedati. Narod je bil ves srečen, ko je zopet čul besedo božjo in cerkev je bila vedno natlačeno polna.

Monsignor Petronio proti Hrvatom v Grožnjanu.

Med prvimi, ki so morali okusiti ljubezen kapitularnega vikarija Petronio, je bil oni svečenik-mučenik v Grožnjanu, gosp. Raguzin. Nagloma, brez milosti, ga je poslal na najslabše mesto v škofiji, v Zamask. Takoj za njim ni mogel poslati Italijana, ampak je hotel pripravljati pot z mladim hrvatskim svečenikom Červarjem. Červar je šel v Grožnjan, a seboj je nosil ostro in trdo zapoved, da v cerkvi ne sme nič novega storiti Hrvatom na korist — niti očenaša ne!

Torej, kar je bilo Hrvatom vzeto, se ni smelo več vrniti!

Kako bi se pa odpravila hrvatska propoved v Grožnjanu? Tega niso dolgo časa premišljevali! Občina grožnjanska je uložila na škofijski ordinarijat prošnjo, naj bi se na prvi maši držala propoved ali pred, ali pa po maši. Škofijski ordinarijat je z obema rokama objel to „pobožno“ prošnjo in ukazal gosp. Červarju, da zadovolji italijanski želji. A nameni te želje? Italijani so začeli agitacijo, zlasti med mladino, naj ne ostane na hrvatski propovedi.

Tako so mislili odstraniti iz cerkve ljudi in hrvatska propoved bi bila uničena. Kako se je že naprej smijal rudeči Mecchia?

A to je umel tudi izmučeni hrvatski narod v Grožnjanu. V nedeljo potem je začel gospod Červar italijansko propoved po maši. Ali v cerkvi je nastal tak vihar in hrup, da ni mogel govoriti. Razjarjeni narod mu ni pustil do besede. Tudi se je napravil oster rekurz proti zlohotni notariji. Škofijski ordinarijat je moral na to preklicati svoj izdani dekret in pustiti hrvatsko propoved na miru.

Huda jeza se je vzdignila proti gosp. Červarju. Mecchia in Petronio sta ga že zapisala. Dobil je dekret. Župnija se je razpisala. Italijanska deputacija kliče v Grožnjan junaka iz zakristije pri sv. Jakobu, gosp. Vassellija.

Volitev župnika v Grožnjanu.

Občinska uprava v Grožnjanu ni dobra. Narod plačuje tam 276 % občinskih doklad. Te so se zvišale v tem letu celo na 320 %. Proti sedanjim upraviteljem se je vzdignil ves hrvatski narod. Pa tudi med samimi Italijani je prestopila večina v opozicijo in na stran Hrvatov.

Te dni se imajo vršiti v Grožnjanu občinske volitve. Ako propade sedanja italijanska klika v Grožnjanu — z Bogom! vsi načrti Mecchie in Petronija. Dozdaj je odprl Petronio konkurze samo za kanonikat v Piranu in za kapelanijo Sicciole. Sedaj pa tudi za Grožnjan. Ej, sila je — in sila Boga ne moli! Potem pride na vrsto tudi Oprtalj. — Hrvatje so ovce in jih ni težko premagati!

Hrvatski odpor.

Kedo ima pravico voliti župnika v Grožnjanu in Oprtlju? To vprašanje je jasno. In vender so je gospodje na škofijskem ordinarijatu zmešali. Narod v Grožnjanu in Oprtju dobro ve, da imajo pravico do volitve vsi hišni gospodarji — in ne občinski zbor. Petronio je razpisal župnijo Grožnjan in hoče, da bi sedanji občinski zbor volil Vassellija. To ne pojde! Proti temu je uložen že rekurz. Tako bo tudi v Oprtju. Vasselli in Walker gresta lahko na sprehod v Grožnjan in Oprtalj — a tam ne bosta župnikovala nikdar. Tako hočejo — Bog in Hrvati!

Celjska gimnazija.

V seji avstrijške poslanske zbornice minolega petka se je izvršilo glasovanje o znani Stürgkhovi resoluciji proti celjskim vsporednicam. Katoliški centrum je določil bil glasovati za to resolucijo, a le pod pogojem, da se to izvede v sporazumljenje obeh narodov. Ker ta pogoj raznim Stürgkhovcem nikakor ni ugajal, napadali so centrove člane z izdajicami in brezdomovinci Italijani so naznanili nemškim strankam, da bodo glasovali za resolucijo, če tudi Nemci glasujejo za preložitev hrvatske gimnazije v Pazinu. Dotično resolucijo je, kot znano, večina v odseku odklonila.

V zbornici se je glasovanje pričakovalo z veliko napetostjo. Na nemški levici je provzročilo mnogo vznemirjanja dejstvo, da je klub nemških konservativcev sklenil s cer glasovati za Stürgkhovo resolucijo, ob jednem pa predlagati zgoraj omenjeni dodatek, ki bi vso Stürgkhovo resolucijo napravil iluzorično. Levica je na to silila, da se glasovanje o postavkah naučnega ministrstva odloži do po Veliki noči, desnica pa se v tem oziru ni hotela predvreči diktaturi levice in je zahtevala, da se glasovanje vrši sedaj. Grof Stürgkh in ministrski predsednik Körber sta nato vplivala na nemške konservativce, da odnehajo od svojega dostavka.

Posrečilo se jim je, nemške konservativce pregovoriti, da opuste njihovo stališče, da se glasuje dodatek. Klub nemških konservativcev je imel sejo, v kateri je sklenil izjavo, da pri poprejšnjem sklepu mnogo klubovih članov ni bilo navzočih, ki so pa sedaj, brzojavno poklicani na Dunaj, odločno izvili, da ne morejo pritrditi sklepu, ki se je storil za njihove nenavzočnosti, in bi tudi za dostavek ne glasovali. Z ozirom na to, da ima vlada sama pripravljen način, ki bi zadovoljil obe narodnosti, in z ozirom na to, da ni dati novih povodov k novim komplikacijam, je klub z veliko večino sklenil zapustiti svoje stališče, da k Stürgkhovi resoluciji pridoba svoj dodatek, in daje glasovanje o Stürgkhovi resoluciji svojim članom na prosto voljo.

Vse je v zbornici krčevito pričakovalo izida glasovanja. Ob pol 4. uri se je pričelo glasovanje. Najprej se je po imenih glasovalo o črtanju prispevka za češko gimnazijo v Opavi, ta predlog je zavržen in se je prijela določena svota za srednje šole z 193 glasovi proti 144.

Italijanski poslanci so znali, da je odločitev o Stürgkhovem predlogu v njihovih rokah in zahtevali so od Nemcev garancij, da bodo glasovali z njimi zoper pazinsko gimnazijo. Rizzi je predlagal, da naj se celjska in pazinska zadeva skupno glasuje, a njegov predlog ni bil sprejet, zato so italijanski poslanci glasovali zoper Stürgkhov predlog.

Stürgkhova resolucija je padla. Za resolucijo je glasovalo le 170 proti 203 poslancem. Odklonjena je bila z večino 33 glasov.

Izid glasovanja je desnica pozdravila s salvo odobravanja. Vsenemci so piskali na piščalke in vpili „Hoch Habsburg“. Čehi so klicali: „Doli s Stürgkhom“.

Množica psovk se je od nemške strani vsula na laške poslance, ki so glasovali proti Stürgkhu. Trije člani nemškega katoliškega centruma so tudi glasovali s Slovani.

V zbornici je trajal po glasovanju nepopisen hrup pol ure in gibanje se še ni poleglo.

Ko se je predsedniku posrečilo hrup nekoliko pomiriti, je želel vsem vesele velikonočne praznike ter zaključil sejo.

Avgust Pucihar.

Ljubezniv, občespoštovan mož je umrl. Bil je to gosp. Avgust Pucihar, dolgoletni vodja Blasnikove tiskarne in urednik „Novic“. Po daljšem bole-

hanju je blagi mož v sredo zvečer v starosti 59 let umrl. Pokojnik je imel samo prijatelje in nobenega sovražnika, ker ni nikomur nič žalega storil. Bil je pa tudi zvest narodnjak in ljubil slovensko pesem nad vse, „Bodi zdrava, domovina . . .“ Koliko tisočim in tisočim je pretresla ta pesem srca in užgala v njih plamen domoljubja, kadar jo je poln svetega navdušenja s svojim krasnim glasom pel Avgust Pucihar, jeden stebrov nekdanjega čitalničnega zbora, tovariš Valentov, Paternostrov in Medenov, jeden najodličnejših članov zbora „Glasbene Matice“. Mej tistimi, ki so v Ljubljani budili slovensko zavednost s slovensko pesmijo, je bil Avgust Pucihar jeden najzaslužnejših. Bodi mu prijazen spomin, domača zemlja pod katero leži po trudapolnem življenju, pa mu bodi lahka!

Politični pregled.

Notranji položaj. — V vsem nemškem taboru vladata srd in jeza in zopet pluskajo valovi nemške narodne nejevolje jako visoke. Nemci ne morejo preboleti poraza, ki so ga učakali pri glasovanju zastran celjskih paralelk. Sicer sami uvidevajo, da so odločili proti njim Italijani, da so Italijani ustvarili večino, ki nima stalnosti v sebi, ali vzlic temu zahtevajo zadoščenja, češ, da jih je vlada prevarila. Nemci trde, da resolucija, ki jo je predlagal grof Stürgkh, ni bila stavljena kar na svojo roko, nego da je bila sad dogovora mej Nemci in mej vlado. Vlada je zaradi tega imela dolžnost skrbeti, da so njene stranke omogočile sprejem, pa tega ni storila, član vlade, minister Pietak je glasoval proti resoluciji. Tako argumentirajo Nemci in groze vladi z najostrejšo opozicijo in celo z obstrukcijo. Nemci prirejajo na vseh koncih in krajih shode, na katerih mečejo ostre pušice na vse strani. Vlada uvideva resnost položaja in je že namignila, da, če pride do škandalov, se premeni ustava. A Nemci bodo lahko delali tudi mirno in stvarno opozicijo, toda tako, da ne bo mogel parlament nikamor naprej. Mi smo v resnih skrbeh, kaj se iz tega izcimi.

Ogrska. — Te dni je umrl Koloman Tisza. Politično je bil že dolgo mrtev, tako mrtev, da pri zadnjih volitvah niti mandata ni dobil. Tisza je bil jeden najmogočnejših mož Ogrske. Prevzel je dedščino stvaritelja dualizma Fr. Deaka. Dolgo let je bil ministrski predsednik in deloval na to, da utrdi pogoje ogrske neodvisnosti in zagotovi madjarskemu elementu gospodstvo na Ogrskem. Grešil je v mnogih ozirih, grešil hudo. Korupcija na Ogrskem je njegovo delo, a tudi to je največ njegovo delo, da ima danes Pešta v monarhiji prvo besedo, in ne več Dunaj.

Srbija. — Silne finančne stiske so provzročile zopetno ministrsko krizo. Šele 19. t. m. je Vuićevo ministrstvo podalo ostavko, katere pa kralj ni sprejel in 25. t. m. je ministrstvo že zopet moralo demisijo podati. Čuje se, da sestavi Pašić radikalno ministrstvo, a če bi Pašić tega ne mogel storiti, da prevzame to nalogo kak višji častnik.

Italija se je kar nakrat začela nekam posebno naglo oboroževati. Vojni minister je kupil 20 000 tropiških čelad in ustanovil nov vojaški oddelek. Vsestransko se sodi, da hoče Italija zasesti koj v prvih poletnih mesecih Tripolis. V ta namen pripravlja tudi dvoje brodovij. Kakor znano, je Italija sklenila s Francijo pogodbo, vsled katere jej je zagotovljeno privoljenje Francije, da se polasti sultanove države.

Vzhodna Azija. — Ko je pred kratkim prišlo v javnost, da je Angleška sklenila z Japonsko alijančno pogodbo, je ves svet vprašal, kaj poreče k temu Rusija, proti kateri je angleško-japonska pogodba v prvi vrsti naperjena, in kaj poreče k temu Francija, kateri je alijanca tudi nevarna. Sedaj imamo ta odgovor. Rusija in Francija sta naznanila vsem velevlastim, da sta mej njima obstoječo alijanco razširili tako, da ne velja več samo za Evropo, ampak da velja tudi za Vzhodno Azijo. Proti angleško-japonski zvezi stoji torej sedaj rusko-francoska in kaže se, da je s tem položaj za Angleže postal neugodnejši, nego je bil pred njihovo zvezo z Japonci.

Vojna v južni Afriki. — Čuje se, da se vrše resne priprave za mirovna pogajanja mej Buri in Angleži. Prvi angleški vojskovodja, lord Wolseley, je poslan v južno Afriko, da se z Buri pogaja zaradi miru. Burski vojskovodje so že imeli s privoljenjem Angležev sestanek, da se porazumejo glede mirovnih pogojev. Poroča se, da so Buri pripravljeni, opustiti svoje dosedanje intransingentno stališče in da ne bodo pri mirovnih pogajanjih več zahtevali popolne neodvisnosti burskih republik, nego le avtonomijo pod angleško nadvlado. Sodi se, da utegnejo Angleži ta predlog sprejeti.

Obrtnija.

Narodno in mednarodno varstvo delavcev.

(Konec.)

Največje nasprotovanje vzbudilo je v Nemčiji vprašanje glede meja delavskega prava. Veleindustrijalci so se tem delavskim zahtevam odločno uprli. To nasprotovanje si je razlagati tako le: Pri zavarovanju delavcev se gre za denar, a podjetnik ostane svoboden gospodar svojega podjetja in ima svobodne roke glede delavskih pogodb. Pri organizaciji pa se ne gre več samo za denar, kajti zakonodajstvo glede varstva delavcev omejuje prav znatno svobodo podjetnikov v tem, kar se je doslej smatralo kot popolnoma in izključno njim predstoječo pravico. Podjetnik po teh zakonih ne more več po svoji volji sklepati delavskih pogodb in plača tudi ni več samo od njega odvisna, oziroma od tega, če kdo hoče delati pod pogoji, ki jih določi podjetnik sam. Delavska pogodba se je potisnila pod vpliv javnega prava in s tem se je povečala moč delavcev in zmanjšala moč delodajalcev. Ta premenba postane največja tam, kjer se delavcem zagotovi koalicijska svoboda, kajti s to postanejo glede določitve delavskih pogojev popolnoma jednakopravni z delodajalcem. To pričajo angleške „Trades Unions“, ki so izvojevale, da se sklepajo samo še kolektivne delavske pogodbe in to priča tudi organizacija tiskarjev, ki je isto dosegla. Ta okolnost, da imej delavec ravno toliko pravice pri določevanju delavskih pogojev, kakor delodajalec, je naletela na največje nasprotovanje delodajalcev. V tem oziru niti v Nemčiji ni boj dognan, kaj še drugod.

V okviru, ki je bil označen, se suče narodno varstvo delavcev v Nemčiji in v tem okviru se razvije tudi drugod. Sicer se ne razvija povsod jednako, ali v bistvu je razloček le majhen, ker so vzroki, ki

*

vplivajo na tozadevno zakonodajstvo povsod slični. Podjetnik gleda namreč povsod na to, da kolikor mogoče zmanjša produkcijske stroške, in to zamore storiti samo na stroške delavca. Posledice tega prizadevanja vplivajo, da poseza država vmes, in sicer se začne to povsod z odredbami v varstvo otrok in žensk.

Razvoj razmer je pa tak, da glede zakonodajstva v varstvo delavcev ne bo mogla vsaka država postopati na svojo roko, ampak da se bodo morale tudi države med seboj zjediniti glede najvažnejših tozadevnih vprašanj. Že okrog leta 1870. je Švica sprožila misel, naj bi se vse države zjedinile glede jednotnega postopanja v varstvo delavca. Ta poskus ni imel uspeha. Švica je potem l. 1889. to stvar zopet spravila v pretres in posledica tega je bila, da je nemški cesar provzročil sklicanje mednarodnega kongresa v varstvo delavcev. Ta kongres se je tudi vršil. Sicer je bilo zastopnikom posameznih držav strogo zabranjeno kaj obljubiti, ali v moralnem in idealnem oziru je ta prvi kongres vender bil koristen vzlic vsemu navskrižju v mnenjih, ki se je pojavilo. Sledili so potem še drugi taki kongresi, dokler se ni na zadnjem izmej njih, vršivšem se v Bruselju, porodila mejnarodna zveza za varstvo delavcev.

Socijalni demokratje radi govoré, da je gibanje v varstvo delavcev popolnoma tako, kakor je bilo gibanje za odpravo sužnosti. Temu ni do cela tako, ali gotovo je, da velik del delavstva živi vsaj v materialnem oziru prav tako, kakor so živeli sužnji in zato je mejnarodno gibanje v varstvo delavca vzvišeno in plemenito.

Obrtnijske raznoterosti.

VI. vinski semenj v Gradcu. Mestna občina Gradec priredi od 10. do 13 aprila t. l. v dvoranah, Keplerstrasse št. 114 vinski semenj. Na ta vinski semenj, ki je združen s poskušnjo vin, se zlasti oni opozarjajo, ki kupujejo štajerska vina, kakor vinski trgovci in gostilničarji, ker bodo tukaj razpostavljena vsakovrstna štajerska vina, oprave in stroji za vinarstvo. Natančneji spored semnja je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se naznanja, da se je pravni zastopnik pri kraljevem višjem deželnem sodišču v Kolinu gosp. dr. Herman Fischer (Bismarckstrasse št. 16) postavil za pravnega zastopnika c. in kr. glavnega konzulata v Kolinu in da se je je ta zavezal, proti zakonitim pristojbinam (pri nepremožnih tudi brezplačno) pravne stvari, ki se tičejo avstrijskih ali ogerskih držav 1. januvarija zastopati izven sodišča in pred sodiščem v vseh instancah, oziroma skrbeti za primerno zastopstvo, če sam ne more pri sodišču zastopati. Gosp. dr. Herman Fischer velja pri tamošnjih juristih za v vsakem oziru izvrstnega advokata. V orijentiranje strank, ki iščejo pravno zastopstvo, je omeniti, da spadajo v uradni okraj c. in kr. konzulata v Kolinu naslednje provincije: Westfalen, Waldeck, Lippe-Detmold, Schaumburg-Lippe in oldenburška enklava Birkenfeld.

Kmetijstvo.

Ali je bolje saditi sadna drevesa visokodebelnata, ali bolj pritlikava?

To vprašanje je kaj važno, posebno za mladega sadjarja, kajti on utegne še sam doživeti sad svojega truda, ter ga bode imel morda priliko hvaliti, ali pa tudi — grajati. Vsekakor je treba, predno se kaj važnega lotimo, stvar dobro premisliti, da se ne bodemo pozneje kesali.

Odgovor na ono vprašanje odvisen je od mnogih razmer, od kraja in ozemlja. Le z ozirom na to more se priporočati jedna ali druga vrsta. Vsaka ima na svojem mestu prednosti, ob jednem pa druga napaka. Takisto se narobe kaže na drugi legi in drugačni zemlji.

Visokodebelnato drevo je mnogo vredno na močni zemlji in bolj v zavetju. Ako mu je moči brez ovir zrasti na visoko in ob jednem na široko, da takšno drevo ob ugodni letini jako obilno pridelka. Tudi je takšno drevo kras in ponos kmetije, kateri ono samo daje precej vrednosti. Toda kako je vzgojiti, ko vemo, koliko sovražnikov ima šibko pa visoko drevesce v mladosti? To je posebno treba pomisliti sadjarju prej, nego gre drevesce sadit. Takrat si še lahko pomaga, dočim je že vsajenemu drevesu težko to storiti.

Prej, nego se v izkopano jamo začne suti gnojna prst, naj se na strani, nasprotni od močnega vetra, v jami napravi z železnim drogom globoka luknja, da se more v njo vsaditi prav močan in visok drog. Tega konec in še del nad zemljo se pred vsajenjem osmodi v ognju ali pa namaže s karbolinejem, da se ga trohnoba manj prime. Ko ta že trdno in ravno stoji, še le začne se nasipati jama s prva z rodovitno prstjo do meje, ko je treba postaviti drevesce v jamo. To se sedaj priveže k deblu z bolj mehkimi pa močnimi vezmi, to pa ne samo enkrat, temuč po potrebi večkrat, zlasti ako je drevesce krivenčasto, da se s tem zravna in tesno drži kola. Razume še samo ob sebi, da se mora vez med kolom in drevesom dati križem, da kol ne „riblje“ drevesa. Sedaj se še-le jama napolni z rodno prstjo in nekoliko potlači.

Rekli smo, da mora biti kol vsajen na strani od vetra, to pa zato, da grozni vihar manj muči drevo, ko je tišči h kolu, kakor pa, če bi je od nasprotne strani trgal od kola. V tem slučaju je vihar že marsikateremu drevescu vrh odtrgal.

Kakor z vetrom, jednaka težava je s snegom pri mladem drevju. Marsikedaj se zgodi, da novopadli sneg kar trga vrhove drevesom, čemur pa je krivo napačno privezanje drevesa h kolu. Rekli smo, da mora ono biti na več mestih privezano, to pa ne

samo do vej, oziroma do krone, nego tudi glavni vrh prav pri zadnjih vejicah naj bode privezan in nagnjen h kolu. Zato pa mora biti kol tudi zmiraj nekaj daljši od drevesa. Jednako glavnemu vrhu naj se na zimo, seveda bolj rahlo, pripognejo in zvežejo k vrhu bolj stranski vrhovi, da jih sneg ne obteži in od debla odcepi. Na ta način se vejevje drevesa najlažje ohrani pred snegom, pa tudi vzgoji se mu najlepši vrh — krona.

Razume se, da kadar je kol postal že trhel, ga treba nadomestiti z novim in to prav v tisto luknjo vsajenim, da se z novo luknjo korenine ne ranijo.

To je treba ponavljati še mnogo časa, dokler ne postane drevo močno ne-le samo na vejah in deblu, posebno še na koreninah. Prerado se namreč zgodi, da že prav godna drevesa vihar izruje, kar pa gotovo ni tako majhna škoda.

Iz vsega tega se razvidi, koliko dela in skrbi napravi visokodebelnato sadno drevo kmetu. Ako se ne ravna po teh pravilih ali jih pa zanemarja, pa mu svetujemo, naj raje tacih ne sadi! Brez tega namreč bodo vsajena drevesca kmalu pokažena od vetra in snega ter ostala kot žalostne pokveke. To pa le toliko časa, da jih prva nesreča ne poruši.

Radi naznačenih okolnosti, posebno pa še na slabi in vetrom razpoloženi legi in zemlji, svetovati je v takih krajih kmetu, da sadi bolj nizka drevesa. To se pravi viharju lažje ohranijo in imajo navadno še prednost, da hitreje rodijo. Vender tudi ta potrebujejo varstva in skrbi, jednako visokodebelnatim. Če tudi velja kol manjši in veter manj škoduje, pač pa lahko pride k drevesu pozimi drug prijatelj in ta je — zajec. Če tudi temu pritlikavcu obvežemo ali namažemo deblo, kaj pomaga, ko mu pa sneg pomaga prav med veje in če se še kaj upogne, do vrha. Takšno drevo se na zimo težko „okovari“ pred zajčjim zobom.

Jednak prijatelj kot zajec, je vedno tudi koza, da, večkrat celo tudi ovca. Skušnja nas uči, da takšno žival ni pasti med mladim sadnim drevjem.

Kako naj ukrene tedaj sadjerejec ali kmet, da bode prav? Trdno držaje prejšne razloge, svetujemo mi:

1. Prav jako je priporočati visokodebelnata drevesa saditi, toda v krajih, kjer morejo kljubovati raznim nevihtam, za kar jim je treba skrbeti za pomoč z močnimi koli in pa z obilno hrano prsti za korenine. Ako se pa v tem slučajno kaj poškoduje, se drevo zvali ali izruje, treba to kolikor mogoče hitro popraviti z zravnanjem in podpretjem drevesa.

2. Ker pa takšno drevo ne kaže, lahko ga nekaj prikrajšamo z odščipovanjem vrhov da požene nižje. Jednako nam je mogoče navadne pritlikavce zvišati, ako jih obrezujemo od spodaj okoli. Ako pa se je drevo nagnilo že nekaj na stran za vetrom, kar ni nič novega, ga pa obrezujmo bolj od nagnjene strani, da ono ravnotežje ložje ohrani.

Iz teh vrstic se že razvidi, koliko skrbi in truda je treba kmetu, ako hoče imeti svoj sadovnjak v redu. Posebno spomladi mu je treba veliko storiti, da se vse pokvarjeno popravi in zanemarjeno nadomesti in z mladim sajenjem skrbi za nove nade. Kateri kmet vse to stori, pač lahko z veseljem in ponosom kaže na svoj sadovnjak, ter ga ni sram, naj ga obišče kdorkoli, samo če je le prijatelj gospodarstva.

Poučni in zabavni del.

Vitez za kolovratom.

Novela 15 veka.

Ruski spisal D. S. Merežkovski. — Prevel Krutogorski.

(Konec).

Hodil je po zaporu, lomil si roke, govoril sam s seboj, kakor obnorel, preklinjal dan in uro, ko mu je prišla nespametna misel na to nepremišljeno stavo, klel Boga, molil, plakal, zdelo se mu je, da ga zapušča pamet. Spomnil se je tudi izgube premoženja in dasi je togoval, pa kaj je bila ta toga nasproti sramoti, od koje ga je srce bolelo in skelelo, kakor da so ga ščipali z ostrimi kleščami. V teh mukah je minil dan in nastopila noč. Dočim je tako hodil gori in doli po celici pri bledi lunini svetlobi, ki je sijala skozi okno, je vitez zazrl v kotu ječe nov izvrsten kolovrat, s svežim predivom in vretenom, kakor pričakuje dela. Alberta se je polastila besnost in hotel ga je zgrabiti in razbiti na kosce. No nekaj ga je zadržalo in le sunil ga je rahlo z nogo. Po nemirnem spanju se je ujetnik proti jutru vzbudil ves žejen in lačen. Idoč na snitje ni vsled veselja ničesar jedel, a ker velike težave prav nič ne odstranijo gladu, zatorej je s težko neustrašenostjo čakal, kadar se okenca jetniških vrat odpro in mu služabnica ponudi kruha in vode. Vesele lastovke so začvrčale pod oknom, zamukale krave, pastir je zatrobil v rog, začulo se tiho zvonenje, zavela jutranja svežest travnikov. Albert je začutil prav to, kar čuti ujeta ptica, ko ko gleda prvič zorno jutro iz kletke. Zapor se je razsvetil, in iz mračnega kota je molel sedaj grdi kolovrat, bodel v oči in ga zasledoval z razžaljivo predrznostjo.

Naposled se je zaželjeno okence odprlo in lokavi, neusmiljeno veseli obraz mlade brdke služkinje je pogledal v ječo.

„No, kako kaj vaše delo, gospod Albert? Ste mnogo napredli? pokažite prejo, — vedite jaz jo moram videti in natančno izmeriti, da vem potem prinesti obed“.

Zdajci vitez ni več vstrpel, začel je vpiti, toptati z nogami, zahteval brze osvoboditve, grozil, obsipal gospo in služkinjo z robatimi psovkami. Služkinja, poučena od Dianore, mu je odgovorila mirno:

„Zastonj se jezite, gospod. Jaz ne morem nič za to: samo gospojino voljo izpolnite. Moj nasvet — umirite se in bodite pametni. Iz zamletega — moka postane. Zloba v revščini ne pomaga. Raje se pokorite. Moja gospa želi vedeti, kakšna namera je vas privedla v njen grad, kajti prepričana je popolnoma, da se to ni zgodilo brez cilja. Poslušajte vitez, vi ste dolžni takoj precej razkriti tajnost, a razven vam še svetujem, da se poprimete sebi na ljubo preje. Ne bojte se, to delo je čisto priprosto, ako se ga mé, neumne ženske, naučimo, vi se ga bodete še lažje navadili. Zapomnite si pa, da je Dianorin ukrep neizprosen. Vi ne pojdite preje iz tega stolpa in ne dobite za obed nič druzega razven kruha in vode, dokler ne izdate svojih somišljenikov in ne prisedete za kolovrat. Nikar ne nasprotujte, poprimite se dela takoj: opoldne pridem spet pogledat k vam, in ako dosti napredete, prinesem izvanredno ukusno kosilo".

Barbara — tako je ime služkinji — je smeje zaprla okence.

Ta čas je Dianora velela vzeti slug in konjev viteza Alberta, držati jih v plenu, tako da bi njegovi ljudje ne trpeli nobenega drugega pomanjkanja, kakor prostosti, in razžirila vest, da se je vitez vrnil domov na Ogrsko.

Dnevi so minevali, in ker se Albert še vedno ni usedel za kolovrat kateri jedin ga je mogel rešiti neradovoljnega posta, zatorej se je moral zadovoljiti s črnim kruhom in vodo. Glad je skoraj ves čas trpinčil njegovo notranjost, kajti prejemal je samo toliko hrane, da ni umrl vsled stradanja. Zdajci nesrečnež že ni več mislil na samomor, na izgubo premoženja, na sramoto, na ljubezen: vse to se mu je zdelo oddaljeno in nevažno, — z dosti večjim nemirom je sanjaril o mastnih kapunih, o ogromnih paštetah divjačine s pečeno hreščečo skorjo, o hladnih dišečik vinih. Uprav ta hipec, ko so se mu pri mislih na te slaščice sline cedile in širile nozdre pri namišljenem vonju dišečih jedij, — je bil kolovrat kakor nalašč tu, mu tako silil, tako lezel v oči, kakor da se je hotel šaliti ž njim, kimal s svojo dolgo neumno kodeljo, omotano na preslici.

Lačen vitez se je zapodil nanj ves besen, da bi ga uničil, ali vselej ga je nekaj zadržalo, stisnil je pesti in dolgo zrl v tega, ki je bil vsaki trenutek pripravljen postati njegov rednik, — ter deloma z zaničljivostjo deloma z radoznalostjo malomarno, tiho gonil vreteno. Potem je težko vzdihaje odšel v drugi kot ječe, strani od tega preklicanega kolovrata.

Nekoč je strašno lačen skoraj nevedoma pristopil h kolovratu, se vsedel in začel presti. Otroška leta je Albert preživel na kmetih in večkrat je imel priliko opažati, kako kmetice predejo svojo hodno sivo prejo, on se je učil pri njih igraje, kakor delajo to ukaželjni otroci. Sedaj se je ubogi vitez spomnil starih navodil in počasi z nevajenimi prsti začel sukati nit in motati na vreteno. Preja je bila zmešana, — tu je bila predebela, tam pretanka, — stvarno se mu je zdela lahka in dokaj zabavna, nič slabša od drugih človeških del. Saj dolgi čas, kateri ga je mučil v brezdelju, si je preganjal s predenjem. Malo po malo se je vitez povsem vglobil v kolovrat, pozabil gorje in lakoto, ni čul kako so tekle ure in le tedaj, ko je izdajsko okence zacvililo in se v njem pojavilo sovražno, porogljivo lice Barbare, skočil je od kolovrata osramočen, rudeč do ušes, kakor šolar, zasačen pri hudobiji. No prevejanka ni ničesar rekla, bodisi da ni videla, ali ker se jej je revež smilil, ni hotela videti.

Še nekaj dnij se je zatajeval, češ, da prede samo tako, radi lastne zabave, od dolgega časa, da nikoli nihče o tem ne izve, in zelo skrbno je skrival napredeno prejo v postelji pod vzglavjem. Nekoč, ko mu je volčji glad žmel notranjost in so miraži [1]) pirogov z divjačino premagali njegovo možatost, sunil je skozi okno vso nepredeno prejo, obrnivši se strani, želeč se pogrezniti v zemljo. Barbara je meni nič tebi nič, vzela niti in ga resno pohvalila, kakor da bi bil to navaden posel, lasten blagorodnim vitezom. Tedaj je vitez, hoteč brž končati in grizoč si ustne, izblebetal svojo izpoved, in dokler je ona pazno, z jedva vidnim smehljajem ženske lokavosti pregledavala prejo, kakor ocenjuje vrednost nitij, pojasnil jej je vse, kakor sta se, v soglasju s kraljico Beatrico, on Albert in poljski vitez Vladislav bila ob zaklad z baronom Ulrikom, da se jednemu iz nju v dveh mesecih posreči zapeljati v prešestvo Dianoro. Služkinja je sporočila to izjavo baronici in še tisti večer je prinesla sestradanemu vitezu tečno pa zmerno večerjo, dobro vedoč, da silno nasititi vse po dolgem stradanju ni zdravo.

Od tega časa je šlo vse kakor po maslu. Vsako jutro se je vitez posadil za kolovrat in delal celi dan marljivo, se ni sramoval in zbežal od njega, kadar je Barbara nepričakovano odprla okence in pogledala v ječo. Ujetnika so pošteno oškodovali za dolgi post. Nikdar še ni jedel toliko in tako sladko. Iz blagodelnega okenca so se kakor iz roga obilnosti suli darovi Cerere, Baha in Pomone — sadje, kolači, paštete, ribe, divjačina, meso, vino — jedno okusnejše od drugega. Brž se je objel, razcvel, razveselil in sede za kolovrat, jel prepevati brezskrbne pesmi, kakor imajo navado kmetske ženske. Z zalo ključarico se je pomenkoval prijazno, celo dvoril jej je malce. Barbari je to menda prijalo in ljubimkala je ž njim. Ako gre govoriti resnico se je Albert dosti

[1]) Fata morgana.

manje dolgočasil, nego na onih sijajnih zabavah kraljevega dvora, in tako se je navadil prostodušnega, nedolžnega dela, kakor da ne bi bil od rojstva ničesar druzega delal. Polagoma je postal veščak v preji in predel je tako enakomerno niti, da bi se jih dobra kmetska predica ne sramovala priznati za svoje.

Med tem časom se je Vladislav brezpokojil o dolgi prijateljevi odsotnosti: kakor določeni obrok njegovega prebivanja v gradu Ulrikovem je minul, a vitez se še ni bil povrnil in o njem ni bilo ne duha ne sluha, zatorej je Vladislav sklenil brez oklevanja odpraviti se v Bohemijo, da bi poizvedel o tovarišu in sam poskusil srečo.

Dianora je bila obveščena in pričakovala gosta.

Vladislav se je nastanil baš v isti krčmi, blizo grajščine; tukaj so mu povedali, da je Albert davno odpotoval, ter se vrnil domov na Ogrsko.

Poljak je bil nezaupen, ali baronica ga je sprejela toli ljubeznjivo, da si je pomiril in si mislil:

„Oho! Nu tukaj bomo pa kmalu gotovi. Kakor se kaže, je klanec na goro manje krut, kakor si domišljajo“.

Dianora je vedela, kaj ga tišči, in da bi precej končala, je sama napeljala vodo na mlin.

Vsvesti si zmage, je Vladislav na vso moč odjadral proti sipi na kojo je bil dolžan sesti. Kratko povedano, junaškega viteza poljskega je zadela uprav taka žalostna usoda, kakor Ogra. Tudi njemu je bilo snitje določeno v samotnem stolpu, tudi on se je ujel v past ter bil zaprt poleg tovariša v sosednji ječi. Uprav tako se je odprlo okence na vratih in iz njega je pogledalo lokavo lice Barbare. Samo delo je imel poljski vitez drugačno: moral je z velikimi kostenimi iglami, kakoršne je možno videti v velih rokah starih ključaric, plesti nogavice baš iz tiste preje, kojo je napredel v sosednji ječi njegov tovariš.

Ni treba praviti, da je bil Vladislav nepopisno divji, je psoval, kričal, besnel nič manje od Alberta, tudi umoriti se je hotel, in ves obupan točil z glavo v jetniške duri, no nič se mu ni zgodilo, samo tolsti rog mu je vzrasel na plošastem čelu. Vladislav je bil epikurejec in samopašnik, zatorej mu je post, nezaznamovan v koledarju, provzročal zoperno pokoro. Sedeč tako tri dni ob kruhu in vodi, je Poljak postal liki prerojen, bil je vesel pri žalostni igri, ter se delal, kakor da mu je to najboljša zabava. Na dolgo in široko je jel praviti gospodični ključarici, da si je štel vsikdar za prvo vitežko čast, ugoditi dražestnim damam, ter brez obotavljanja izpolnjevati njih trmo in muhe, katere odkritosrčno rečeno, so včasih malce čudne. Toda joj: vitez še nikdar ni pletel nogavic in ne zna prijeti igel v roko. Barbara mu je odvrnila, da to ni taka težava, in ako bo vitez količkaj dovzeten, ga ona precej nauči plesti. In vzevši v roke dolge igle z Albertovo prejo, začela mu je skozi okno kazati, kako se morajo delati zanjke. Vladislav je bil zabit učenec, no, ker je stradanje najboljši učitelj, naučil se je slednjič površno pletenja. Resnično, zanjke so bile grde in tako gromadne, kakor za obešanje konjskih tatov. Ali marljivost so bolje cenili nego umetnost, zatorej so začeli tudi Poljaka krmiti z izbornimi jedstvinami. Čez nekaj časa je jel še dokaj urno plesti, no ker pa ni imel prirodnega dara k ženskim ročnim delom, po takem se na to stran ni mogel meriti z izurjeno pletico.

Ko sta minula dogovorjena dva meseca, povrnil se je baron Ulrik v grad, verna Dianora ga je sprejela z veliko radostjo in ga peljala v stolp, kjer sta sedela ptiča v kletki. Sprva je baronica tiho odprla okence v vratih Albertove celice: Ulrik je pogledal notri in se ni mogel nagledati. Solnce je pošiljalo v temno celico snop žarkov in razsvetljevalo glavo marljivega, mladega viteza, sedečega za kolovratom. Dolgi zlati lasje so se mu sipali po ramenih. Kraljevala je tišina, le vreteno je šuršelo in brnelo. Nad oknom je ujetnikov tovariš, neumorni pajk, predel svojo sivo mrežo, spodaj pa vitez uprav tako tiho in urno sukal in vlačil iz kodelje tanko belo nit.

Potem je Dianora peljala moža k drugim vratim in istotako tiho otvorila okence. Baron je pogledal v ječo in jedva zadržal smeh; sredi celice je sedel z razkoračenimi nogami Vladislav držeč v roki nelepo velikansko nogavico, in smešno je bilo gledati v njegovih tolstih okornih prstih koščene pletilke; naporno se je trudil, da ne bi izpustil zanjke, — nagubančil plešasto čelo, namršil obrvi, namrdnil ustne, pihal in sopel, kakor da bi premetaval težko kamenje, poten in zabrekel.

„Kako ugajata vaši milosti ptici v kletki“? je vprašala Dianora moža in v njenih očeh je žarelo zmagoslavje ženske prekanjenosti.

Ulrik je velikodušno oprostil oba ujetnika, ter jima ni maral vzeti premoženja, na kar je imel pravo po dogovoru. Sicer je Vladislav takoj pobral svoja šila in kopita, — a to je bila lahka reč, kajti razširjena govorica o njegovih bogatih poljskih posestvih je bila zgolj bahavost, — ter jo brusil mimo Trsta v svobodno mesto slavne samovlade Venecije. Vitez Albert pa je moral na kraljice Beatrice željo na dvornem plesu plesati z istimi velikimi, ohlopnimi nogavicami, kje je v zaporu iz njegove lastne preje navezal Vladislav. Ubogi vitez bi bil zaplesal še v čisto drugi noši, da je le rešil svoje premoženje.

Poljak Vladislav je živel v Benetkah lahkoživo: hvalil se je kaj rad s svojimi zmagami nad ogrskimi krasoticami in podrobno pripovedoval, kako se je nekoč bil ob zaklad na dvoru kralja Korvina z zmagoslavnim Ulrikom. No prišedši s pripovedovanjem do onega mesta, kako mu je Dianora naznačila snitje v osamelem grajskem stolpu, je umolknil, smeje se skromno in zadovoljno.

Ako ga je mlad pazen slušatelj vprašal, kaj pa dalje:

„Mnogo bodete še izkusili gospod, predno se postarate“! odvrnil mu je Vladislav, zvito migajoč in vihajoč dolge zasvedrane brke.

Novice.

— **Osebne vesti.** Generalmajor gospod Anton pl. Angerholzer, zapovednik ljubljanske domobranske brigade, je v soboto praznoval 40letnico svojega službovnja v armadi. — Postajenačelnik v Litiji gosp. Ivan Jenko je dobil vojvode meklenburškega hišni red.

— **Promocija.** Gosp. Vinko Hudelist iz Št. Lovrenca pri Velikovcu na Koroškem, je bil 21. t. m. na vseučilišču v Gradcu promoviran doktorjem vsega zdravilstva. Vrlemu koroškemu Slovencu iskrene čestitke.

— † **Kardinal Missia.** Knezonadškof goriški, kardinal Jakob Missia je v ponedeljek ponoči umrl. V nedeljo je še večerjal, ob $^1/_4$ 1 ponoči pa je izdihnil. Bolehal je že dlje časa; tudi ko je bil še v Ljubljani, se je večkrat čulo, da je bljuval kri. Missia je bil rodom iz Spodnjega Štajarskega. Rodil se je 30. julija l. 1838. v kmetski hiši, na Moti v župniji Sv. Križa pri Ljutomeru. Njegov brat, duhovnik graške škofije, ga je spravil v deško semenišče v Gradec, kjer je bil Missia tudi jedno leto bogoslovec in od koder je prišel v Rim v „Collegium Germanicum“. V Rimu je ostal Missia 6 let, potem pa se je povrnil v Gradec, kjer je služil najprej kot prefekt v deškem semenišču, potem postal škofa Zwergerja dvorni kaplan in pozneje kancelar. Leta 1879 je bil imenovan kanonikom graškim, po smrti dr. Gogole pa 24. januvarija leta 1884 škofom ljubljanskim. Tu je ostal do l. 1897, katero je postal naslednik goriškega knezonadškofa dr. Zorna in bil leta 1899 imenovan kardinalom.

— **70letnica.** Dne 6 aprila bode praznoval načelnik zveze gasilnih društev na Kranjskem, gosp. Franc Doberlet, svojo 70letnico Gospod Doberlet je pravi ustanovitelj gasilstva v naši deželi, njegovo ime ni samo v naši domovini, ampak tudi daleč preko njenih mej v gasilstvu dobro znano, in zato so sklenili gasilci, praznovati njegovo 70letnico na slovesen način. Določen je sledeči spored: Dne 5 aprila serenada ljubljanskega in sosednih gasilnih društev. Po serenadi skupni sestanek in koncert v „Mestnem domu“. Dne 6. ob 8. uri zjutraj sv. maša, ob 10. uri slavnostna seja zavezinega odbora in izročitev častne diplome gosp Doberletu. Povodom slavnosti izide „Gasilec“ v slavnostni obliki.

— **Volitev v trgovsko in obrtno zbornico.** Minole dni je bil skrutinij končan in se je izkazalo, da je klerikalna stranka doživela občuten poraz, dasi se je silno zavzela za to volitev, dočim se je z napredne strani uprav neverjetno lahkomiselno vse prepustilo volilcem samim. Klerikalci so spravili v zbornico le jednega samega kandidata in še ta je samo slučajno zmagal. Oddanih je bilo 4738 glasovnic, neveljavnih je bilo 526, večinoma naprednih. Izvoljeni so bili: iz veletrgovine napredna kandidata gg Ivan Hribar in Fran Kolman s 37 glasovi, dočim sta nemška kandidata dobila po 15 glasov; iz srednje trgovine napredni kandidatje gg: Fran Hren, Ivan Mejač, V. Rohrmann in F. Urbanc s 243 glasovi, dočim so klerikalci dobili po 70 glasov; iz male trgovine napredni kandidatje gg.: A. Ditrich, L. Fürsager, C. Pirc in I. Medved s 365 glasovi, dočim so klerikalci dobili po 283 glasov. Iz velike industrije sta bila izvoljena nemška kandidata gg. Karol Luckmann in G. Tönnies z 10 glasovi. Iz srednje in male trgovine so bili izvoljeni napredni kandidatje gg.: Fran Kraigher, I. Lenarčič, V. Majdič, J Petrič, I Rakovec, I. Schrey, F. Supančič, Josip Vidmar, I. Zamljen ter — I. Kregar. Kakor rečeno, je bil slednji le slučajno izvoljen. Napredni kandidatje so dobili po 1767 glasov, Kregar pa je dobil 1332 glasov. Kregar je izvoljen, ker je bilo mnogo glasovnic za g. J. Mačka napačno pisanih. Na 1284 glasovnicah je bilo pravilno pisano Josip Maček, na 573 glasovnicah pa je bilo zapisano Franc Maček. Tako se je zgodilo, da je g. Maček imel manj glasov, kakor Kregar, in da je torej slednji prišel v zbornico. Doslej so imeli klerikalci štiri zastopnike v zbornici; zdaj imajo pa samo jednega.

— **Sestanek okrajnih šolskih nadzornikov** se je vršil v soboto v Ljubljani. Predsedoval je deželni šolski nadzornik g. Hubad. Šlo se je za pedagogične zadeve.

— **Praktičen tečaj.** V vasi Savici pri Bohinjski Bistrici vršil se bo od 7. aprila do konca maja t. l. praktični kurs o mlekarstvu, maslarstvu in sirarstvu Mladeniči, ki žele udeležiti se tega pouka, naj se zglase do 3 aprila t. l. pri deželnemu odboru v Ljubljani s prošnjami za sprejem, katerim naj pridenejo spričevalo občinskega županstva o poštenem vedenju in o dosedanjem delovanju v kmetijstvu sploh. Prednost imeli bodo pri odločevanju sprejema oni, ki so že delali v tej stroki.

— **Talijo** v znesku 52 kron za rešitev življenja pri velikem požaru v Kropi je podelila deželna vlada gosp. Ivanu Debevcu, orožniškemu postajevodji v Kropi, kateri je polovico imenovanega zneska podaril ubožnemu zakladu v Kropi in polovico gasilcu, ki mu je pri nevarnem poslu pomagal.

— **V Postojnski jami** je instalacija nove izključno električne razsvetljave izvršena. S tem je šele prišla posebna veličastnost in lepota njenih podzemskih čudežev do prave veljave. Postojnska jama bode oba velikonočna praznika, t. j. 30. in 31. marca t. l, od pol 11. do pol 1. ure dopoldne in od 4. do 6 ure popoldne električno razsvetljena in na ogled odprta proti vstopnini 3 kron za osebo.

— **Razpis za bohinjski predor** je železnično ravnateljstvo zavrglo, ker so bile vse ponudbe previsoko proračunjene. Podjetje se ali še enkrat razpiše, ali ga pa prevzame vlada v lastno režijo.

— **Nove razglednice.** V Šoštanju je izdal g. E. Planinšek razglednice z alegorično podobo „Ilirija oživljena“. Razglednice so prav lične in fino izvršene. Razpošiljajo se po 60 K za 1000 komadov. Čisti dobiček je namenjen slovenskim visokošolcem.

— **Odstop mariborskega župana.** Inžener Nagy, ki je županoval v Mariboru mnogo let, je v tajni seji dne 20. t. m. odložil županstvo iz vzrokov, ki se slovenski javnosti prikrivajo.

— **Priloga** današnje številke prinaša nov Kathreinerjev sujet, prav tako izviren v ideji, kakor one Kathreinerjeve slike, ki so se priobčevale v prejšnjih letih in ki so še splošno v spominu. Zbirke teh slik, ki so se napravile marsikje, je kar najlepše obogatil mladi, nadebudni dunajski umetnik Adams s to izvirno kompozicijo. Brhka kmetiška deklica, podoba cvetočega zdravja in veselja do dela, se vrača od žetve med dozorelim, težkim klasovjem. Predmet kakor umetniško lepa izvršitev sta enako mična in kažeta iznova, kako zelo se trudi firma Kathreiner, da namene svoje propagande združuje z zahtevami lepote in prikupnosti. Če se tako izborno blago, kakršno je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava, na tako okusen in simpatičen način priporoča občinstvu, ni čudo, ako je lep in trajen uspeh plačilo takemu prizadevanju.

— **Umrla** je v Ljubljani davkarjeva vdova gospa Ana Mrak, rojena Loger, mati finančnega svetnika gosp. dr. Ivana

Mraka in tašča učiteljiščnega ravnatelja gosp. Levca. Lahka ji zemljica!

— **Nameravani atentati?** V oficijoznih listih čitamo da so prišla oblastva na sled nekaki „zaroti“, ki ima namen, razstreliti z dinamitom vojni ladiji „Arpad“ in „Habsburg“ v Pulju ali celo še kaj več ladij. V Trstu je bilo baje ukradenega mnogo dinamita, ki se hoče v ta namen porabiti in so bile v Pulju napravljene pri vojnih ladjah varnostne priprave. Da, da, avstrijska policija še kaj zasledi!

— **Z vlaka skočil.** Fran Miklič iz Doba je bil 15. t. m. popolnoma pijan. V Zatičini se je spravil na vlak, in sicer v kupe II. razreda. Ko ga je sprevodnik radi tega prijel, je Miklič mej vožnjo skočil iz kupeja in padel po nasipu v jarek. Pri tem si je zlomil nogo in se tudi na obrazu poškodoval.

— **Ropar.** V Liubnem na Gornjem Štajarskem so zaprli 25letnega rudarja Fr. Škerjanca, doma iz Spodnje Šiške pri Ljubljani, ki je oropal ponoči na cesti nekega Brandstätterja za 20 K.

— **Sladkor bo boljši kup.** Znano je, da ni sladkor v nobeni državi tako drag, kakor v Avstriji. Tržna cena je najmanj 42 kr. Vrednost kilogramu sladkorja pa je v istini le 14 do 15 kr. Pri tem si vzame država užitnine 19 kr. pri kilogramu, tovarnarji pa 9 kr. Ako se preračuni poraba in izvoz sladkorja, vidimo, da dobi država vsako leto 65 milijonov kron, bogati tovarnarji pa 62 milijonov kron. Da bi tuji sladkorni izdelki ne mogli tekmovati s cenami domačih proizvodov, nalaga se na uvoz n. pr. nemškega in angleškega sladkorja visoka carina. Avstrijsko ljudstvo je v tem oziru mnogo trpelo. Zdaj čujemo, da se bo 1. sept. 1903 znižala carina na 6 frankov in da se odstranijo vse premije. Tako je upati, da se v bodoče dosežejo nekoliko pravičnejše cene sladkorju.

— **Angleško divjaštvo.** O lordu Methuenu, katerega so ravnokar premagali in raujenega vieli hrabri Buri, pripoveduje v francoskem listu „Paris Nouvelles“ objavljeno pismo nekega kanadskega prostovoljca, ki se je nahajal v Methuenovi armadi. „Prvi mesec“, piše ta prostovoljec, „ko smo odšli iz Buluvaja, je bilo malo boja, ker se je lord Methuen zabaval le z uničenjem burskih posestev (farm) in vsega kar je bilo lepega in rodovitnega na teh farmah. Vsako farmo, na katero smo prišli, smo popolnoma uničili. Vse smo poteptali, živino polovili, vrtne nasade posekali in ko smo odhajali s farme, smo poslopja zažgali. Vse to smo storili pod poveljstvom Methuenevim, po nalogu Kitchenerjevem, kateremu se zdi to jedini način, hitro dokončati to tolovajsko vojno. Pet farm smo uničili v dveh dneh in kakih posestev! Vrtovi so bili polni najlepšega sadja, polja najboljših pridelkov. Vse je šlo, vse je na tleh!“ — Taka je angležka kultura.

— **Koliko imajo države dolga?** Kako naglo naraščajo dolgovi evropskih držav, kaže sledeči primer: Francija je imela leta 1870 (vsled vojne z Nemčijo) dolga 13 milijard (13 tisoč milijonov) frankov, danes ga ima že 25 milijard, vkljub temu, da je vlada konfiscirala cerkveno premoženje. Nemčija je imela pred 30 leti 330 milijonov mark dolga, danes ga ima 2468 milijonov, k temu pripade še dolg posameznih nemških državic v znesku 10 milijard in 752 milijonov mark. Anglija ima 12 850 milijonov in angleške kolonije 10.496 milijonov in sicer brez onih, ki jih je povzročila burska vojna.

— **Rop na mrtvaškem odru.** Pred kratkim je umrla 18letna hčerka posestnika Danilo Plavsitija v Kosilotivani. Ob njenem mrtvaškem odru je stražila neka ženska imenom Jula Csebenanc. Po srbski navadi krasi vrat mrtvecev ovratnik iz 18 dukatov. Ženska je poželela denarjev, odrezala je mrtvi deklici ovratnik in ga skrila v svojem žepu. Da bi zbrisala sled svojega ropa, je mrtvaški oder zažgala in je rekla prihitelim ljudem, da je ogenj provzročila padajoča sveča. Ko so ljudje gasili, tekla je tatica domov in skrila dukate. Uvedena preiskava pa je njen zločin spravila na dan in predrzna tatica je sedaj že v zaporu.

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti z prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (10—10)

Doktorja pl. Trnkóczyja

preskušena zdravilna in redilna sredstva, preskušena že mnogo let, priporoča in razpošilja

lekarna Trnkóczy v Ljubljani.

Najceneje se dobivajo v podpisani lekarni, če se naroča po pošti, odkoder se ta zdravila vsak dan na vse strani sveta z obratno pošto s poštnim povzetjem takoj pošiljajo, tudi celo samo jeden komad z natančnim navodilom o uporabi.

Za štedilne gospodinje, dojenčke, otroke, nervozne, okrevajoče, slabotneže, malokrvne, bledične, za vsakega bolnika, sploh za vsakega se namesto brezmočne, razdražujoče kave in ruskega čaja **doktorja pl. Trnkóczya**

Kakao sladni čaj priporoča kot tečno, krepilno, zdravo in najceneje hranilno sredstvo. Zavojček (četrt kile vsebine) 40 h, 14 zavojčkov samo 5 K.

Dalje se priporoča: **Doktorja pl. Trnkóczyja**

Želodečne kapljice. Izborno sredstvo za želodec. Deluje pomirjujoče, krepilno, bolest utešujoče, tek vzbujajoče, čisti želodec in pospešuje prebavo. Steklenica 40 h, pol tucata 2 K.

Krogljice, odvajalne, želodec čistilne. Čistijo želodec, odvajajo blato, odpravljajo napenjanje in zabasanje želodca brez vseh bolečin, kakor se to čestokrat pripeti pri drugih krogljicah. Škatlja 42 h, šest škatljic 2 K 10 h. — **Pocukrene krogljice.** Škatlja 80 h, tri škatlje 2 K.

Prsni, plučni in kašljev sok ali zeliščni sirup, prirejen z lahko raztvarljivim apnenim železom, utišuje kašelj, raztvarja sliz, lajša bol in kašelj, vzbuja tek in tvori kri. Steklenica 1 K 12 h, pol tucata 5 K.

Drgnilni ali **udov cvet (protinski cvet, Gichtgeist)** priporočljiv je kot boli utešujoče, lajšajoče drgnenje v križu, rokah in nogah, kot novo poživljajoče drgnenje po dolgem hodu in težkem delu. Steklenica 1 K, šest steklenic 4 K 50 h.

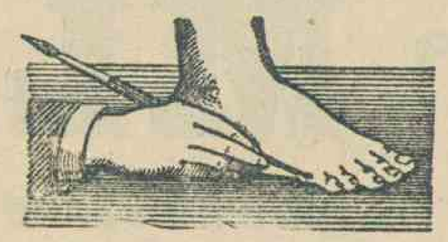

Varstvena znamka

Tinktura za kurja očesa, preskušeno sredstvo proti bolestnim kurjim očesom, bradavicam, roženici, žuljem in ozeblinam. Ima to veliko prednost, da je treba s priloženim čopičem bolno mesto zgolj namazati. Steklenica 80 h, šest steklenic 3 K 50 h.

Ker je vedna skrb p. n. ekonomov, poljedelcev, živinorejcev itd. obrnjena na vzdrževanje zdrave in krepke živine, opozarjamo iste posebno na doktorja pl. Trnkóczyja redilne pripravke za živino.

Doktorja pl. Trnkóczyja (12-6)

Živinski redilni prašek za notranjo rabo pri **kravah, volih in konjih.** Že blizu **50 let** z najboljšim uspehom uporabljevan, kadar krave nočejo žreti, in da se zboljšuje mleko. Zavojček z navodilom glede uporabe 1 K, pet zavojčekov **samo** 4 K.

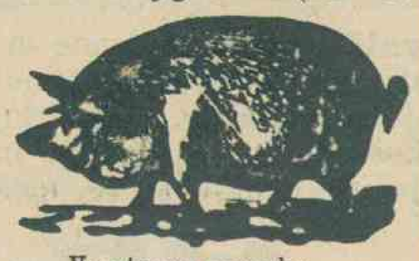

Varstvena znamka.

Prašičji redilni in krmilni prašek. Varstveno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi za tvorbo mesa in tolšče. Zavojček 50 h, pet zavojčkov **samo** 2 K.

Pozor! Ta prašičji prašek in Kakao-sladni čaj, dobite tudi v vseh prodajalnicah, če pa ne, potem po pošti.

Tiskarna J. Blasnika naslednikov naznanja žalostno vest, da je umrl po dolgotrajni, zelo mučni bolezni nje mnogoletni sotrudnik, gospod

August Pucihar

vodja tiskarne

v sredo, dne 26. marca ob $^1/_4$7. zvečer, previden s sv. zakramenti za umirajoče, v 59. letu starosti.

Pogreb bode v petek, dne 28. marca ob $^1/_2$6. uri popoludne iz hiše žalosti Sv. Petra cesta št. 5 na pokopališče k sv. Krištofu.

Predragega rajnika priporočamo v prijazen spomin.

V Ljubljani, dne 27. marca 1902.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 28. marcija 1902. Pšenica K 9 30 h, rž K 7·— h, ječmen K 7·— h, oves K 8·— h, ajda K 6·50 h, proso K 6 80 h, turšica K 6 20 h, leča K 9·— h, fižol K 8·— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Kuverte s firmo in vizitnice

priporoča

J. Blasnikova tiskarna v Ljubljani.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 22. marcija t. l.: 83, 44, 31, 11, 76.
V Trstu dne 22. marcija t. l.: 43, 84, 2, 6, 72.
V Pragi dne 26. marcija t. l.: 7, 45, 43, 23, 53.

Samo v teh zavojih se dobiva pristna, tako splošna priljubljena

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

Priznano izvrstne in najboljše

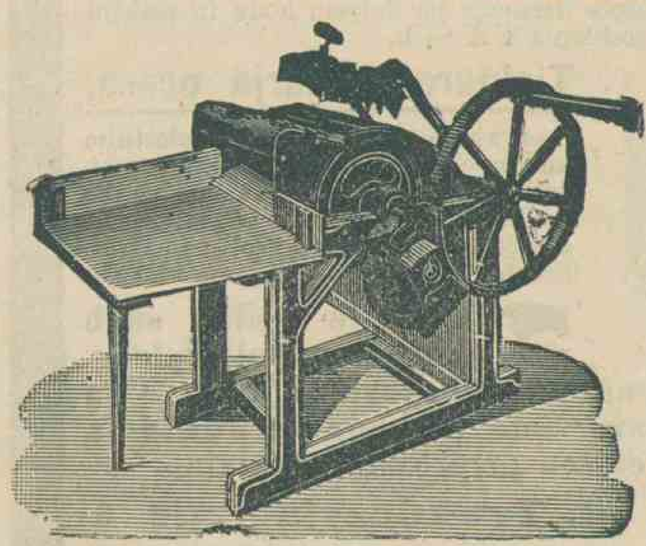

MLATILNICE

s patentovanim valjčnim tečajem z obračasto pripravo za mazanje, ročne na gepel in na par,

potem vsakovrstne **gepelne** za vprego od 1 do 6 konj; najnovejše **žitočistilnice, trijerje, rebljače; stiskalnice** za seno in slamo ročne, nepremične in prepeljive. — **Valarje** za polje iz jeklene ploščevine (Stahlbelch-Fledwalzen), robati in gladki. **Pluge** z 1, 2, 3 in 4 lemeže; **travniške brane** klepne in dijagonalne. — **Slamoreznice** s patentovanim valjčnim tečajem z obročasto pripravo za mazanje — **Stiskalnice** za zeleno krmo; patentovane sušilnice za sadje in sočivje. Vsakovrstne stiskalnice in mlini za grozdje in sadje; stroje za roblanje. Samodelujoče patentovane brizgalnice za trsje in zelenjad. **„Syphonia“. Sejalni stroji „Agricola“** in stroji za košenje trave, detelje in žita z verižno pripravo, nadalje premične štedilne peči, peči za parjenje krme; **stroje** za obračanje in sušenje mrve, mešane krme in žita itd. itd. Vse navedeno orodje izdeluje in razpošilja po najnovejši odlikovani sestavi

Ph. Mayfarth & drug.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužine na par **na Dunaji, II/1, Taborstrasse št. 71.**

Odlikovan z nad 450 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami pri vseh večjih razstavah.
Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastonj. — Zastopniki in prekupci se iščejo. — Ustanovljena leta 872. — 750 delavcev.

Odgovorni urednik **Rajko Pirkovič.** — Tisk in založba **J. Blasnikovi nasledniki.**